

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 09/9436	
	Arkiv sakID.: 09/2526	Saksbehandler: Kontrollutvalget
Sluttbehandlede vedtaksinstans: Kommunestyre		
Sak nr.: 101/09	KOMMUNESTYRE	Dato: 15.12.2009

SÆRUTSKRIFT FRA KONTROLLUTVALGET SAK 22/09 - FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT - PSYKIATRI, FAUSKE KOMMUNE

- Vedlegg:
1. Særutskrift Fauske kontrollutvalgs sak 22/09
 2. Saksutredning sak 22/09
 3. Forvaltningsrevisjonsrapport fra Salten Kommunerevisjon

Sammendrag:

Det vises til kontrollutvalgets sak 22/09.

INNSTILLING FRA KONTROLLUTVALGET:

1. Rapport fra Salten kommunerevisjon IKS: Forvaltningsrevisjonsprosjekt Psykiatri Fauske kommune, er lagt frem for kommunestyret. Rapporten tas til etterretning.
2. Kommunestyret merker seg og er tilfreds med at kommunen har et tjenestetilbud som på mange områder oppfyller krav i lovverk og andre statlige føringer.
3. Kommunestyret ber rådmannen merke seg de forbedringsområder som fremmer i rapporten.

Ragnar Pettersen
rådmann

Fauske kommune	
oed	Saksbeh.
23/10-09	
Klassering	
J. ID 09/9404	S. ID 09/2526

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske 16.10. 2009 22/09

22/09 Forvaltningsrevisjonsrapport Psykiatri, Fauske kommune

Innstilling til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Rapport fra Salten kommunerevisjon IKS: Forvaltningsrevisjonsprosjektet Psykiatri Fauske kommune, er lagt frem for kommunestyret. Rapporten tas til etterretning.
2. Kommunestyret merker seg og er tilfreds med at kommunen har et tjenestetilbud som på mange områder oppfyller krav i lovverk og andre statlige føringer.
3. Kommunestyret ber rådmannen merke seg de forbedringsområder som fremkommer i rapporten.

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Rapport fra Salten kommunerevisjon IKS: Forvaltningsrevisjonsprosjektet Psykiatri Fauske kommune, er lagt frem for kommunestyret. Rapporten tas til etterretning.
2. Kommunestyret merker seg og er tilfreds med at kommunen har et tjenestetilbud som på mange områder oppfyller krav i lovverk og andre statlige føringer.
3. Kommunestyret ber rådmannen merke seg de forbedringsområder som fremkommer i rapporten.

Rett utskrift:

Dato: 19. oktober 2009

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt: Fauske kommune.

SAK 22/09

Forvaltningsrevisjonsrapport Psykiatri, Fauske kommune

Saksgang:
Kontrollutvalget

Møtedato:
16.10.2009

Vedlegg:

- Salten kommunerevisjon IKS 28.05.2009 Forvaltningsrevisjonsrapport Psykiatri Fauske kommune

Bakgrunn for saken:

Kontrollutvalget vedtok i sak 8/08 bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt innen psykiatri. I kommunens plan for forvaltningsrevisjon 2005-2007 er psykiatri/rus et prioritert fokusområde for forvaltningsrevisjon.

Formålet med prosjektet er å få vurdert i hvilken grad kommunen har et tjenestetilbud innenfor psykiatrien som er i tråd med lovverket og de føringer som ligger i den nasjonale opptrappingsplanen.

Det er lagt opp til at prosjektet skal belyse følgende problemstillinger:

1. Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?
2. Ivaretas hensynet til brukermedvirking?
3. Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?

Prosjektet er avgrenset til å gjelde psykisk syke personer over 18 år utenfor institusjon.

Undersøkelsen er gjennomført ved dokumentanalyse og ved intervjuer.

Revisjonskriterier (krav og forventinger som kan stilles til den funksjon/aktivitet som undersøkes av revisjonen). Revisor har i denne undersøkelsen lagt til grunn lov og forskrift som regulerer de tjenester kommunen skal yte innen psykiatri, herunder lov om helsetjeneste i kommunene, lov om psykisk helsevern og forskrift om individuell plan. Også kommunens

handlingsplan for psykisk helsearbeid, samt Ruspolitisk handlingsplan Fauske kommune 2007-2010 gir kriterier for vurderingene.

Funn sammenholdt med krav: Problemstilling 1 - Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?

- **Revisjonskriterier:** Bolig/hjemmebaserte tjenester: Kommunen skal skaffe oversikt over boligsituasjonen for mennesker med psykiske lidelser, skaffe boliger til disse etter behov og sørge for tilstrekkelig bistand og opplæring for å kunne bo i bolig. Sosiale aktiviteter og fellesskap: Det er ingen lovpålagte eller entydige krav, men sterke føringer gjennom de statlige tilskudd. Særskilt nevnes dagsentertilbud, støttekontakter og kultur- og fritidstiltak.
- **Funn:** Bolig/hjemmebaserte tjenester: Det arbeides med å få på plass en boligsosial handlingsplan, som skal sikre at tjenestemottagere med boligbehov får disse dekket. Det er for få boliger som tilbys. Kommunalt eide boliger går som regel til personer med rusproblemer. I sektorplan for psykisk helse er det planlagt etablering av bofellesskap i 2009 for alvorlig psykis syke, men dette er ikke prioritert i kommunen økonomiplan. Kommunen har disposisjonsrett til Erikstadtunet med 7 boliger. Rapportering til fylkesmannen overholdes. Sosiale aktiviteter og fellesskap: Aktivitetstilbudet er fordelt mellom Solhøgda aktivitetssenter og Erikstadtunet. Det er i tillegg ulike aktivitetsgrupper, og aktiviteter. Antall tjenestemottakere som benytter seg av aktivitetstilbudet har økt fra et snitt på 4,5 per dag til 7-8 per dag. Samlet er det 16 tjenestemottagere som deltar på aktiviteter ved Solhøgda. Støttekontakt søkes det om etter behov. Når det gjelder samarbeid med kultur- og fritidsenheten så er det avtale om kino på dagtid dersom noen ønsker dette. Det forventes større muligheter til å delta på kulturarrangementer når det innføres helgebemannning.
- **Revisors vurderinger:** Bolig/hjemmebaserte tjenester: Det er bra at det arbeides med boligsosial handlingsplan. Det er behov for flere tilrettelagte boliger for mennesker med psykiske lidelser, men dette er ikke tatt med i kommunens øvrige planer. Det er ingen tiltak som sikrer at personer med psykiske lidelser gis tilrettelagte boliger. Det virker som det ikke er god nok dimensjonering av tilrettelagte boliger i forhold til behov. Sosiale aktiviteter og fellesskap: Det gis et variert aktivitetstilbud. Støttekontakt tildeles ved behov, men evaluering synes å skje litt for sjelden. Utover avtale om film på kino er det ikke noe konkret samarbeid med enhet Kultur. Samarbeid med denne enheten er viktig for å følge de føringer som er gitt i opptrappingsplan for psykisk helse.

Funn sammenholdt med krav: Problemstilling 2 - Ivaretas hensynet til brukermedvirkning?

- **Revisjonskriterier:** Tjenestemottaker skal ha innflytelse over det tjenestetilbudet som gis. Kommunen plikter å sørge for bl.a at det etableres individuell plan og system for individuell plan, i tillegg til evaluering av planen. Tjenestemottakere skal delta i utforming av aktivitetshus, informasjonssentra etc.
- **Funn:** Av ca 70 tjenestemottakere har 65 Individuell Plan (IP). For tiden utarbeides det systemer og rutiner for utarbeidelse av individuelle planer. Enhet Helse har frem til

nå iverksatt en rekke tiltak uten at dette har vært dokumentert, men dette er det nå grepet fatt i for å synliggjøre antall inn- og utskrivninger, antall vedtak etc. Det er noen år siden sist det ble gjennomført brukerundersøkelse i forhold til mennesker med psykiske lidelser, mens det ble gjennomført slik undersøkelse for rus/psykiatri i 2008. Ved Solhøgda er det ukentlige møter der brukerne deltar i planlegging og evaluering av tilbud. Det er ingen fora hvor brukerorganisasjoner har deltagere fra Fauske kommune.

- **Revisors vurderinger:** Kommunen har utarbeidet systemer for etablering av individuelle planer og andelen brukere med slike planer er høy (65 av 70). Kommunen er godt i gang med å utarbeide systemer og rutiner for etablering av slike planer, samt opplæring for de ansatte om dette. Det er en del år siden sist brukerundersøkelse rettet mot mennesker med psykiske lidelser utenom rusproblemer. Dette er et forhold som med forhold kan bli bedre.

Funn sammenholdt med krav: Problemstilling 3 - Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?

- **Revisjonskriterier:** Sosialtjenesten i kommunen og spesialisthelsetjenesten har en gjensidig lovpålagt plikt til samarbeid om tjenestemottakere.
- **Funn:** Rus/psykiatritjenesten samarbeider med andre kommunale enheter: Barnevern, Familieenheten og Boligkontoret. Det gjennomføres ansvarsgruppemøter med de enheter som yter tjenestene. Samarbeid rundt enkelte tjenestemottakere har ikke fungert optimalt ifølge enheten. Ved utskrivninger fra Salten psykiatriske senter (SPS) samarbeides det med disse. Evaluering av tjenestemottakere som skrives ut fra senteret finnes ikke. SPS sitt reiseteam gjennomfører hver 6. uke møter med enhet Helse. En del tjenestemottagere søkes inn i bedrifter med Varig tilrettelagt arbeidstilbud. Enhet Helse har faste møter en gang per måned med Røsvik bo- og behandlingssenter.
- **Revisors vurderinger:** Det er mange fungerende samarbeidsrelasjoner i kommunen, og mulighetene for å gi informasjon er gode. Det er i dag noe samarbeid med Salten psykiatriske senter, men dette kan etter revisors vurdering med fordel kunne videreutvikles. Det er bra at det er etablert samarbeid med Siso Vekst, Tia og Nav, og at kommunen har kontakter med psykiatriske tjenester i andre kommuner. Samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer er i tråd med føringer gitt i opptrappingsplanen.

Revisors konklusjoner og anbefalinger

Problemstilling 1 - Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?

Konklusjon Bolig / hjemmebaserte tjenester:

"Vår konklusjon er at boligtjenester med fordel kan bli bedre, sett i forhold til lovverk og de føringer som er gitt i opptrappingsplanen." "Vår konklusjon er at kommunen har hjemmebaserte tjenester i tråd med lovverk og føringer gitt i opptrappingsplanen."

Anbefaling

- *Kommunen bør skaffe boliger til de som har slikt behov, herunder å bygge flere boliger.*

Konklusjon Sosiale aktiviteter / fellesskap:

Vår konklusjon er at det er et bra aktivitetstilbud for mennesker med psykiske lidelser i kommunen, sett i forhold til lovverk og statlige føringer gitt i opptrappingsplanen.

Ut fra føringer gitt i opptrappingsplanen er samarbeid med kulturenheten noe som med fordel kan videreutvikles.

Anbefaling

- *Etter vår vurdering er samarbeid med kulturenheten et område som med fordel bør videreutvikles.*

Problemstilling 2 - Ivaretas hensynet til brukermedvirkning? Individuelt tilrettelagte tilbud

Konklusjon

Vår konklusjon er at brukermedvirkning for mennesker med psykiske lidelser kan bli bedre.

Anbefaling:

- *Kommunen bør vurdere å videreutvikle brukermedvirkning i utforming av informasjon om kommunens tjenester i ulike kanaler som for eksempel internett og i lokale aviser og lignende.*
- *Det bør vurderes å forsøke å få til et tettere samarbeid med SPS, spesielt i forhold til evaluering etter utskrivelse fra SPS.*
- *Kommunene bør vurdere å iverksette brukerundersøkelse overfor tjenestemottakere av psykiatritjenester.*
- *Kommunen bør vurdere å hjelpe tjenestemottakere eller pårørende til å være representant for brukermedvirkning i kommunen, gjennom en interesseorganisasjon som Mental Helse og/eller Landsforeningen for Pårørende av Psykiatrisk syke.*

Problemstilling 3 - Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer? Samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og organer.

Konklusjon

Det virker som om det er mange samarbeidsrelasjoner i kommunen som fungerer bra og vi vurderer det også slik at mulighetene til å gi informasjon overfor andre faggrupper og forvaltningsnivåer er gode.

Anbefaling:

- *Det bør vurderes å videreutvikle bruken av dataverktøy for intern kommunikasjon innad i enheten.*
- *Det etablerte samarbeidet overfor SPS vil etter vår vurdering med fordel kunne videreutvikles.*
- *Det bør vurderes å etablere flere samarbeidsrutiner i forhold til Siso Vekst, Tia og Nav som også omfatter ansatte ved Solhøgda aktivitetssenter.*
- *Enheten bør bidra til å få i gang en eller flere brukerorganisasjoner i kommunen og etablere samarbeid med disse blant annet overfor SPS.*

Rådmannens uttalelse

Jfr. forskrift om revisjon skal administrasjonssjefen gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på de forhold som fremkommer av rapporten. Rådmannens uttalelse ligger ved som eget vedlegg til rapporten, og følger den videre behandlingen. I uttalelsen pekes det på at det i forhold til spørsmålet om boliger ikke er korrekt å si at kommunen mangler bolig til psykisk

syke, men at ”det er mer korrekt å konkludere slik i forhold til dobbeltdiagnoser og mennesker med rusproblemer.”

Vurdering

Salten kommunerevisjon IKS har gjennomført en revisjon i samsvar med kontrollutvalgets bestilling. Videre er revisjonen utført i samsvar med kravene i Standard for forvaltningsrevisjon. Konkrete problemstillinger er belyst, og revisjonen har gitt anbefalinger til forbedringer.

Revisors gjennomgang og vurderinger viser at Fauske kommune har et tjenestetilbud som på mange områder fungerer slik at det oppfyller lovkrav og føringer innen psykiatritjenester. Det rapporteres om velfungerende samarbeidsforhold i kommunen. I tillegg fremkommer det at kommunen har et variert aktivitetstilbud på området.

På den andre siden er det påvist et potensial for forbedring når det gjelder boligsituasjonen, hensynet til brukermedvirkning og samarbeid med organer utenfor kommunen, f.eks Salten psykiatriske senter. I tillegg er det vist at kulturtilbud for denne gruppen kan videre utvikles slik at det blir mer i samsvar med føringer i opptrappingsplan for psykisk helse

Som et innspill til kontrollutvalgets behandling legges saken frem med følgende

Innstilling til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Rapport fra Salten kommunerevisjon IKS: Forvaltningsrevisjonsprosjektet Psykiatri Fauske kommune, er lagt frem for kommunestyret. Rapporten tas til etterretning.
2. Kommunestyret merker seg og er tilfreds med at kommunen har et tjenestetilbud som i på mange områder oppfyller krav i lovverk og andre statlige føringer.
3. Kommunestyret ber rådmannen merke seg de forbedringsområder som fremkommer i rapporten.

Inndyr 7. oktober 2009

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

SALTEN

KOMMUNEREVISJON

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT

Psykiatri

Fauske kommune

Mai 2009

FORORD

Denne forvaltningsrevisjonsrapporten er gjennomført på oppdrag fra kontrollutvalget i Fauske kommune i perioden juni 2008 – mars 2009.

Undersøkelsen er utført i henhold til NKRFs standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. denne undersøkelsen oppsummerer resultatene fra undersøkelsen. Ansvarlig for gjennomføring har vært forvaltningsrevisor Regie Sjø Jodal.

Bodø, den 28. mai 2009

Arne Willy Hillestad
oppdragsansvarlig revisor

Regie Sjø Jodal
forvaltningsrevisor

Innholdsfortegnelse:

FORORD	1
0. SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING	5
2. PROBLEMSTILLINGER, DEFINISJONER OG AVGRENSNINGER	6
2.2 Problemstilling	6
2.3 Definisjoner	6
2.4 Avgrensning	6
3. METODE OG GJENNOMFØRING	7
4. REVISJONSKRITERIER	7
5. FAKTA OG VURDERINGER	8
5.1 Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?	9
5.1.1 Fakta	10
5.1.2 Vurderinger	12
5.2 Ivaretas hensynet til brukermedvirkning?	13
5.2.1. Fakta	13
5.2.2 Vurderinger	15
5.3 Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?	15
5.3.1 Fakta	16
5.3.2 Vurderinger	17
6. KONKLUSJONER	19
7. ANBEFALINGER	21
8. RÅDMANNENS UTTALELSE	22
REFERANSELISTE	23
VEDLEGG	24

0. SAMMENDRAG

Salten kommunerevisjon IKS har i denne undersøkelsen forsøkt å kartlegge og vurdere i hvilken grad Fauske kommune har et tjenestetilbud innenfor psykiatrien som er i tråd med lovverket og de føringer som ligger i den nasjonale opptrappingsplanen.

Opptrappingsplanen ble satt på dagsorden ved regjeringens fremlegg av St. prp. nr. 63 (1997-98). Planen etablerer konkrete tiltak og en forpliktende økonomisk opptrapping for å styrke tilbudet til mennesker med psykiske lidelser. Planperioden strakk seg i første omgang over perioden 1999-2006, men ble ved nytt stortingsvedtak høsten 2003 utvidet til 2008. gjennom overordnede prinsipper som normalisering og mestring av egen hverdag vektlegger opptrappingsplanen betydningen av tilrettelagte boliger, utbygging av aktivitetstilbud, det å inngå i en sosial sammenheng, samt kulturell stimulans. Brukermedvirkning er et gjennomgående, underliggende prinsipp.

Regelverket er i løpet av planperioden blitt godt utbygd og omfatter i dag lover, forskrifter, rundskriv fra departement og direktorat, samt veiledere til bruk i kommunene. Til tross for sterkt kommunalt selvstyre, er det for psykisk helsearbeid etablert en rekke plikter for kommunene. Opptrappingsplanen etablerer i denne sammenheng en minstestandard for omfang og kvalitet på kommunens tilbud.

I undersøkelsen ligger følgende problemstilling til grunn:

- 1. Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?**
- 2. Ivaretas hensynet til brukermedvirkning?**
- 3. Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?**

Innsamlingen av data baserer seg på dokumentstudier samt intervju med en rekke personer som arbeider med psykiatriske tjenester i kommunen.

Våre funn i Fauske viser:

- Det er behov for flere hensiktsmessige boliger, men behov for bolig er ikke tatt med i kommunens økonomiplan. Det er heller ingen tiltak som sikrer at personer med psykiske lidelser gis tilrettelagte boliger.
- Det er ikke noe konkret samarbeid med enhet Kultur, noe som etter vårt skjønn er viktig for å følge de føringer som er gitt i opptrappingsplanen.
- Det er ingen fora eller arenaer hvor tjenestemottakere fra Fauske kommune deltar via en interesseorganisasjon.
- Noen form for evaluering av tjenestemottakere etter utskriving fra SPS finnes ikke.

Våre anbefalinger:

- Samarbeid med enhet Kultur kan med fordel videreutvikles.
- Vi anser at intern kommunikasjon via data og annen kommunikasjon over internett vil kunne løse en god del av utfordringene med kommunikasjon overfor andre enheter, samt overfor kommunens innbyggere generelt.

- Det etablerte samarbeidet overfor SPS og VOP vil etter vår forståelse med fordel kunne videreutvikles.
- Det bør vurderes tiltak som bidrar til at tjenestemottakere fra Fauske kommune deltar via en interesseorganisasjoner i en eller flere fora eller arenaer.

1. INNLEDNING

I følge forskrift om revisjon skal kommunens virksomhet være gjenstand for forvaltningsrevisjon. Gjennomføringen av prosjektet er bestilt av kontrollutvalget i Fauske kommune, sak 08/08.

Kontrollutvalget ønsker vurdert i hvilken grad kommunen har et tjenestetilbud, til voksne med psykiske lidelser, som er i tråd med lovverket og de føringer som ligger i den nasjonale opptrappingsplanen for psykisk helsevern jf. St. prp. nr. 63 (1997-98).

Den nasjonale opptrappingsplanen for perioden 1999 – 2008 har som siktemål "å styrke alle ledd i behandlingsskjeden og skape et helhetlig og sammenhengende behandlingsnettverk, hvor brukerperspektivet hele tiden skal være i fokus".

Behovet for en nasjonal opptrappingsplan ble avdekket i St. mld. nr. 25 (1996/1997), og hovedproblemene ble oppsummert slik i denne meldingen:

- Det forebyggende arbeidet er for svakt
- Tilbudene i kommunene er for få
- Tilgjengeligheten til spesialisthelsetjenester er for dårlig
- Opphold i institusjon blir ofte for kortvarige
- Utskrivning er mangelfullt planlagt
- Oppfølgingen er ikke god nok
- Og videre at: "Pasientene får ikke all den hjelp de trenger, personalet føler ikke at de får gjort en god nok jobb, og myndighetene makter ikke å gi befolkningen et fullverdig tilbud".

I denne rapporten har vi søkt å belyse tjenestetilbudet innenfor psykiatrien i Fauske kommune. Vi gjør først rede for de problemstillinger vi har benyttet for å gi svar på om det tjenestetilbud innenfor psykiatriske tjenester som kommunen gir, er i tråd med lovverket og de føringer som ligger i den nasjonale opptrappingsplanen, deretter sier vi litt om metoden vi har anvendt, og revisjonskriterier vi legger til grunn for vår analyse. I rapportens hoveddel redegjør vi for fakta utledet av revisjonens funn og analyserer disse opp mot de aktuelle revisjonskriteriene. På grunnlag av dette kommer vi så med en vurdering og konklusjon.

2. PROBLEMSTILLINGER, DEFINISJONER OG AVGRENSNINGER

2.2 Problemstilling

For å undersøke om tjenestetilbudet til psykisk syke i Fauske kommune er tilfredsstillende, i henhold til nasjonal opptrappingsplan og lovverk, er følgende problemstillinger utledet:

1. *Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?*
2. *Ivaretas hensynet til brukermedvirkning?*
3. *Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?*

2.3 Definisjoner

Med psykisk helsearbeid i kommunen menes de tiltak som er rettet mot mennesker med psykiske lidelser og konsekvenser av lidelsene hos den enkelte, deres familier og nettverk. Oppgaver og tjenestetilbud overfor mennesker med psykiske lidelser følger av sosialtjenesteloven og kommunehelsetjenesteloven.

I helsesektoren er det vanlig å omtale personer som mottar tjenester som pasienter, og i de senere årene har også denne gruppen blitt omtalt som brukere. Et utvalg som utredet samordning av, og samhandling i helse- og sosialtjenestene, besluttet å benytte nøytrale begreper på helse- og sosialtjenester og mottakerne av disse tjenestene. Som erstatning for begrepene pasient, bruker, klient og lignende, benyttet utvalget tjenestemottaker¹.

Personer som benytter seg av Fauske kommunes tjenestetilbud for mennesker med psykiske lidelser, tilhører ulike kategorier mennesker. Noen personer har langvarige psykiske lidelser, andre personer befinner seg i livskriser, og har ikke behov for et langvarig behandlingstilbud, andre igjen er pårørende til personer med psykiske lidelser. I tråd med ovennevnte utvalg blir begrepet tjenestemottaker brukt i det følgende, som betegnelse på personer som benytter seg av kommunens tjenestetilbud til mennesker med psykiske lidelser.

2.4 Avgrensning

Prosjektet avgrenses til å gjelde tilbudet som gis til voksne, psykisk syke personer over 18 år, som mottar kommunale helse- og sosialtjenester og som bor utenfor institusjon. Psykisk helsearbeid som innebærer bruk av tvang faller utenfor kommunens primære oppgaver på dette fagfeltet og omtales ikke i denne rapporten.

¹ NOU 2004:18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenestene. Samordning og samhandling i sosial- og helsetjenestene, kap. 1.

3. METODE OG GJENNOMFØRING

Undersøkelsen er gjennomført i henhold til Norges kommunerevisorforbunds Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001. Data er samlet inn gjennom intervju og dokumentanalyse.

Metode er samlebetegnelse på de fremgangsmåtene som benyttes for å samle inn data som kan gi svar på problemstillingene i en undersøkelse. Denne undersøkelsen baserer seg på intervju med leder for enhet Helse i Fauske kommune, fagleder for psykiatri, psykiatrisk sykepleier, ansatte ved Solhøgda aktivitetssenter samt studier av dokumenter.

4. REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er en samlebetegnelse på de krav eller forventninger som er lagt til grunn for å vurdere kommunens virksomhet innen psykisk helsearbeid. Disse kriteriene er fastsatt med basis i følgende kilder; lovtekster og forskrifter, politiske vedtak og føringer, kommunens egne retningslinjer, anerkjent teori på området og andre sammenlignbare virksomheters løsninger og erfaringer. Revisjonskriteriene er viktig for å kunne vurdere avvik eller svakheter. Kriteriene holdt sammen med faktagrunnlaget danner basis for de analyser og vurderinger som foretas og de konklusjoner som trekkes.

I dette prosjektet er følgende kilder benyttet som revisjonskriterier:

- Lov om helsetjenesten i kommunene (Lov av 19.11.1982 nr.66)
- Lov om psykisk helsevern (Lov av 2.7.1999 nr. 62)
- Lov om sosiale tjenester m. v. (Lov av 13.12.1991 nr. 81)
- Lov om spesialisthelsetjeneste m. m. (Lov av 2.7.1999 nr. 61)
- Forskrift om individuell plan (23.12.2004 nr. 1837)
- St. prp. nr. 63 (1997-1998). "Om opptrappingsplanen for psykisk helse 1999 – 2008 Endringer i statsbudsjettet for 1998". (I rapporten benevnt som opptrappingsplanen)
- Handlingsplan for psykisk helsearbeid og Ruspolitisk handlingsplan Fauske Kommune 2007- 2010

Lovverket og opptrappingsplanen etablerer forpliktelser for kommunen som kan grupperes i fire hovedkategorier:

- o *Bolig- og hjemmebaserte tjenester*
- o *Tilbud rettet mot sosialt fellesskap og aktiviteter*
- o *Individuelt tilrettelagte tilbud*
- o *Samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og -organer*

En detaljert utledning av revisjonskriteriene vil fremgå i eget avsnitt under hver enkelt problemstilling.

5. FAKTA OG VURDERINGER

Innledningsvis i dette kapitlet beskrives psykisk helsearbeid i Fauske kommune generelt. Videre vil kriterier, fakta og vurderinger for hver problemstilling bli gjennomgått.

Psykisk helsearbeid i Fauske kommune

Psykisk helsetjeneste i Fauske kommune blir ledet av en fagleder og består av følgende tilbud; bolig, psykiatrisk sykepleie, støttekontakt, miljøtjeneste og psykiatrisk dagsenter².

Den nasjonale opptrappingsplanen har bidratt til at tjenestetilbudet i kommunen har blitt styrket³. Det gis tilbud til helt andre aktører i dag enn det som var tilfelle tidligere, samtidig som det er opprettet flere stillinger. Blant annet er antallet psykiatriske sykepleiere økt fra 1 til 3, det er 5 stillinger som miljøterapeuter og 2,5 stilling som miljøarbeidere. Det psykiske helsearbeid er samorganisert med tilbud til rusbrukere. Det er for tiden 4 årsverk knyttet til å utelukkende arbeide med rusarbeid. Øvrig tjeneste jobber med en blanding av mennesker med enten bare psykiske lidelser eller dobbeltdiagnoser. Totalt er det 10,3 årsverk fordelt på 16 stillinger i psykisk helsetjeneste.

De fleste av de ansatte har tatt, eller er i ferd med å ta en eller annen form for videreutdanning innenfor psykisk helsearbeid. Utfordringene fremover vil være å holde på den kompetansen som er opparbeidet i enheten. Fra juli 2006 ble alle som arbeider ved sosialenheten i kommunen flyttet til Nav, totalt ble 10 årsverk flyttet⁴.

I målsettingen for den kommunale psykiatritjenesten i Fauske kommune er følgende skissert⁵:

- Et overordnet prinsipp er hjelp til selvhjelp
- Med utgangspunkt i den enkelte bruker/familie skal Fauske kommune bidra til å bedre/høyne livskvalitet gjennom å gjøre den enkelte best mulig i stand til å skape en framtidig, selvstendig, kvalitativ god livssituasjon.

For å nå disse målene har kommunen gruppert målene innenfor følgende delmål⁶:

- Samarbeid
- Økt kompetanse innad i kommunen og innad i tjenesten
- Brukermedvirkning
- Boliger for voksne
- Fokus på eldre med psykiske lidelser eller rusavhengighet
- Fritid – Livskvalitet hos voksne
- Mennesker med rusproblemer og psykiske problemer
- Flyktninger og innvandrere
- Mennesker med psykisk utviklingshemming og psykiske problemer.

² http://www.Saltenpsyk.no/infobank/kommune_fauske_psykisk.html (06.05.2008)

³ I følge uttalelse fra enhetsleder Helse

⁴ Uttalelse fra psykiatrisk sykepleier

⁵ Hentet fra Handlingsplan for psykisk helsearbeid og Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2007-2010

⁶ Hentet fra Handlingsplan for psykisk helsearbeid og Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2007-2010

Det er totalt mellom 160 og 170 psykisk syke personer, inklusiv personer som også har rusproblemer i Fauske kommune⁷. Og det er med utgangspunkt fra dagsenteret Solhøgda aktivitetssenter at det blir tilrettelagt for sosiale og kulturelle aktiviteter⁸.

5.1 Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?

Revisjonskriterier for bolig og hjemmebaserte tjenester

Kommunen har en lovpålagt plikt til å skaffe midlertidig og permanent bolig til mennesker som ikke kan skaffe seg det på ordinært vis, herunder også boliger med heldøgns omsorg⁹.

Opptappingsplanen skisserer klare målsettinger for å bedre boligsituasjonen for mennesker med psykiske lidelser. På bakgrunn av dette kan det utledes hva kommunen skal og bør gjøre for å ivareta målsettingene på området:

Kommunen skal:

- Skaffe oversikt over boligsituasjonen for mennesker med psykiske lidelser.
- Skaffe boliger til de som har slikt behov, herunder å bygge flere boliger.
- Sørge for tilstrekkelig bistand og opplæring for å kunne bo i egen bolig.
- Sikre årlig rapportering til Sosial- og helsedirektoratet om antall ressurskrevende brukere og kostnadene fra foregående år.

Kommunen bør:

- Planlegge boliger for denne gruppen i sammenheng med kommunens øvrige planverk.
- Nedfelle tiltak for å sikre tilrettelagte boliger i kommunens psykiatriplan.

Revisjonskriterier for tilbud rettet mot sosiale aktiviteter og fellesskap

Det er ingen lovpålagte eller entydige krav til innretningen av kommunens aktivitetstilbud. Det ligger likevel sterke føringer for hva slags tilbud kommunen bør ha gjennom hva slags tilbud det blir gitt statlige tilskudd til å styrke. Dagsentertilbud, støttekontakter og kultur- og fritidstiltak nevnes særskilt¹⁰. Noen underliggende prinsipper blir nevnt som plikter for hva kommunen bør fokusere på:

- Bringe mennesker med psykiske lidelser ut av isolasjon og apati
- Trekke det eksisterende nettverket rundt den enkelte med i planleggingen av tjenester
- Styrking av sosiale og praktiske ferdigheter
- Tilrettelegge for fysisk aktivitet
- Legge til rette for aktiviteter som oppleves meningsfulle

⁷ Uttalelse fra fagansvarlig for psykiatritjenesten

⁸ Uttalelse fra ansatte ved Solhøgda aktivitetssenter

⁹ Jf. Lov om sosiale tjenester §§ 3-4, 4-2 ledd d. og 4-5.

¹⁰ St. prp. nr. 63 (1997 – 1998)

- Etablering av sosiale møteplasser, hvor samhandling baseres på gjensidighet og likeverd mellom tjenestemottakere og ansatte

5.1.1 Fakta

Bolig og hjemmebaserte tjenester

For tiden arbeides det med å få på plass en "Boligsosial handlingsplan" som skal sikre at tjenestemottakere som har behov for bolig får tilbud om dette. Det er imidlertid for få boliger som tilbys mennesker med psykiske lidelser i Fauske kommune. Det er også få boliger som er kommunalt eid, og av de kommunalt eide går som regel disse til personer med rusproblemer¹¹. I følge enhetsleder for Helse, viser arbeidet med "Boligsosial handlingsplan" at det er andre grupper som har mer behov for bolig enn de med psykiske lidelser.

I Handlingsplan for psykisk helsearbeid og Rusmiddelpolitisk handlingsplan for 2007-2010 Fauske kommune, er boliger for voksne et av delmålene som planen vektlegger. I denne planen skal det arbeides for "å utvikle et best mulig boligsosialt tilbud" og "videreutvikle nødvendig oppfølging for mennesker med psykisk problem og rusavhengighet" og videre i planen står det at "det skal være tjenester i omsorgsboliger som er "tilpasset beboernes behov". Ut fra planen skal Fauske kommune i løpet av 2009 etablere bofellesskap med heldøgns bemanning for alvorlig psykisk syke, men dette er ikke prioritert i følge kommunens egen økonomiplan¹².

Det er Enhet Helse, Boligkontoret, Servicetorget, Nav og Omsorgsutvalget som har ansvar for hvilke personer som tildeles bolig¹³. Og det er blant annet gjennom borettslag at tjenestemottakere tilbys bolig. Det må søkes om tildeling, men som nevnt ovenfor er det ganske begrenset med boliger som kommunen kan tilby til denne gruppen mennesker. Enhet Helse samarbeider bra med boligkontoret, men må passe på at det med jevne mellomrom blir tatt opp at det er behov for flere boliger til mennesker med psykiske lidelser, slik at det ikke blir "glemt"¹⁴.

Fauske kommune har disposisjonsretten til Erikstادتunet som er et borettslag med 7 boliger. Disse ble bygget for noen få år siden og var tiltenkt personer med psykiske lidelser. Her bor det 5 personer med psykiske lidelser som har et ganske stort hjelpebehov¹⁵. Disse boligene har tilgang på bemanning formiddag og ettermiddag og vil etter hvert også få tilgang på bemanning i helgene¹⁶. Da boligene var ferdigstilte var det en god stund problemer med å få disse utleid til mennesker med psykiske lidelser. Derfor ble to av boligene utleid til andre personer enn de med psykiske lidelser. Disse andre personene nyttiggjør seg følgelig av det miljøet som er der i dag¹⁷.

Bistand og opplæring for å kunne bo i egen bolig har miljøterapeutene ansvaret for og enheten er oppmerksom på dette med dagliglivets trening, såkalt ADL trening. Det er en del

¹¹ Uttalelse fra enhetsleder Helse

¹² Økonomiplan Fauske kommune 2008-2011

¹³ Uttalelse fra psykiatrisk sykepleier

¹⁴ Uttalelse fra psykiatrisk sykepleier

¹⁵ Uttalelse fra fagansvarlig for psykiatritjenesten

¹⁶ Uttalelse fra fagansvarlig for psykiatritjenesten

¹⁷ Uttalelse fra enhetsleder Helse

unge personer som har behov for å lære seg daglige gjøremål, men de fleste tjenestemottakerne er voksne personer som har kunnskap om dette fra før¹⁸.

Rapportering til fylkesmannen overholdes både i forhold til opptrappingsplanen og i forhold til de rusprosjekter som gjennomføres¹⁹.

Tilbud rettet mot sosiale aktiviteter og fellesskap

Aktivitetstilbudet til mennesker med psykiske lidelser i Fauske kommune fordeles mellom Solhøgda aktivitetssenter og Erikstadtunet. Solhøgda aktivitetssenter har åpningstid mellom 09.30 og 15.00 hver ukedag og holder til i den gamle sykestua. Erikstadtunet er et boligkompleks som har tilgang på bemanning formiddag og ettermiddag og nå etter hvert vil det også bli tilgang på bemanning også i helgene²⁰. Andre tilbud som kan nevnes er at det er ulike aktivitetsgrupper som "mannegruppa", og "jentegruppa".

Mandager er det åpent hus ved Erikstadtunet eller Solhøgda hvor det blant annet lages et varmt måltid²¹. Da inviteres kun personer som ikke benytter aktivitetstilbudet til daglig, slik at de kan bli kjent med tilbudet som gis. Tirsdager er det lunsj ved Solhøgda aktivitetssenter. Onsdag er tur- dag for alle tjenestemottakere med fokus på utendørsturer. Turene går blant annet til Junkerdalsura, båtturer fra Røsvik og hyttetur med overnatting. En fredag i måneden er det busstur med utgangspunkt fra Solhøgda aktivitetssenter, denne turen er veldig populær og enheten er så heldig at en av de ansatte har sertifikat for å kunne kjøre buss²². Fra oktober 2008 har det vært tilbud om turer og aktiviteter for denne brukergruppen både lørdag og søndag. Tilbudet har tatt utgangspunkt i en spørreundersøkelse om hvilket aktivitetstilbud brukerne ønsket²³.

I og med at det arbeides aktivt med å få flere tjenestemottakere med psykiske lidelser til å benytte aktivitetstilbudet så viser det seg at antallet tjenestemottakere har økt fra et snitt på 4,5 tjenestemottakere pr. dag til et snitt på 7 – 8 tjenestemottakere pr. dag de senere årene²⁴. Totalt er det ca 16 tjenestemottakere som deltar på aktiviteter ved Solhøgda aktivitetssenter og det er 7 beboere ved Erikstadtunet. Nå sist sommer var alle aktivitetene flyttet til Erikstadtunet. Her ble brukergrupper mikset sammen med det resultat at flere av tjenestemottakerne gav uttrykk for at de trivdes bedre²⁵. Det kommer også andre brukere med tilknytning til psykiatritjenesten som verken bor på Erikstadtunet eller har benyttet dagsenteret tidligere til fellesaktivitetene²⁶.

Solhøgda aktivitetssenter pleier å arrangere julemesse før jul, hvor de selger ting som er laget av tjenestemottakerne gjennom året. Her serveres det gløgg og pepperkaker²⁷. I tillegg

¹⁸ Uttalelse fra psykiatrisk sykepleier

¹⁹ Uttalelse fra enhetsleder Helse

²⁰ I følge fagansvarlig rus og psykiatri

²¹ Uttalelse fra fagansvarlig rus og psykiatri

²² Uttalelse fra miljøarbeidere ved Solhøgda aktivitetssenter

²³ Uttalelse fra enhetsleder Helse

²⁴ Uttalelse fra miljøarbeidere ved Solhøgda aktivitetssenter

²⁵ I følge enhetsleder Helse

²⁶ I følge enhetsleder Helse

²⁷ Uttalelse fra miljøarbeidere ved Solhøgda aktivitetssenter

arrangerer aktivitetssenteret julebord hvor alle tjenestemottakere og ansatte i tjenesten har anledning til å delta. Julebordet pleier å være på Fauske hotell, hvor det serveres middag og alkoholfri drikke. Dette tilbudet pleier å være veldig populært og mange av tjenestemottakerne deltar²⁸.

Når det gjelder støttekontakt så søkes det om dette ved behov. Evaluering av støttekontakttilbudet til hver enkelt tjenestemottaker foregår litt for sjelden i følge uttalelse fra psykiatrisk sykepleier. Men møter med støttekontaktene foregår ved behov og fra disse møtene blir det skrevet referat²⁹. I tillegg har det vært arrangert kurs i regi av RKK for støttekontakter³⁰.

For samarbeid med kultur og fritidsenheten er det avtale om å se film på kino på dagtid dersom noen ønsker det. Det er Solhøgda aktivitetssenter som stort sett har ansvaret for disse aktivitetene³¹. Etter uttalelse fra fagleder vil enheten få større muligheter til å delta på ulike kulturarrangementer fremover, da de nå skal innføre helgebemannning i rus/psykiatritjenesten.

5.1.2 Vurderinger

Vurdering av bolig og hjemmebaserte tjenester

Etter vår vurdering er det bra at det for tiden arbeides med å få på plass en "Boligsosial handlingsplan". Kommunens planlegging av boligtilbud til denne brukergruppen mennesker kommer klart fram i psykiatriplanen, men planlegging av bolig blir ikke fulgt opp i kommunens økonomiplan.

Det viser seg at det er behov for flere tilrettelagte boliger for mennesker med psykiske lidelser i Fauske kommune, men dette er ikke tatt med i kommunens øvrige planverk. Det er ingen tiltak som sikrer at personer med psykiske lidelser gis tilrettelagte boliger, til tross for at det viser seg at det er et økt behov for tilrettelagte boliger. Det er positivt at kommunen har en gruppe bestående av flere enheter i kommunen med ansvar for kommunens boliger i forhold til tildeling, men det kan virke som om det ikke er god nok dimensjonering av boliger i forhold til behov overfor mennesker med psykiske lidelser.

Vurdering av tilbud rettet mot sosiale aktiviteter og fellesskap

Aktivitetstilbudet til mennesker med psykiske lidelser i Fauske kommune fordeles mellom Solhøgda aktivitetssenter og Erikstadtunet, hvor det etter vår vurdering gis et variert tilbud. Her er det fleksible åpningstider slik at tjenestemottakerne har tilbud om sosiale aktiviteter og fellesskap på dagtid, enkelte kvelder, i helger og ved høytider når annet tilbud er lite tilgjengelig.

Det søkes om støttekontakt ved behov. Så selv om evaluering av støttekontakttilbudet til hver enkelt tjenestemottaker foregår litt for sjelden, så er det positivt at møter med støttekontaktene foregår når det er behov for det. Det er i tillegg positivt at det har vært

²⁸ Uttalelse fra fagansvarlig rus og psykiatri

²⁹ Uttalelse fra psykiatrisk sykepleier

³⁰ Uttalelse fra psykiatrisk sykepleier

³¹ I følge psykiatrisk sykepleier

arrangert kurs i regi av RKK for støttekontakter, da dette etter vår mening bidrar til at støttekontakter blir tryggere i sitt virke. Vi finner videre at støttekontaktordningen etter vår vurdering fungerer bra i forhold til de føringer som er gitt i opptrappingsplanen.

Det er ikke noe konkret samarbeid med enhet Kultur, utover en avtale om at Solhøgda aktivitetssenter kan ta kontakt dersom de ønsker å se film på kino. Samarbeid med enhet Kultur er etter vår oppfatning viktig for å følge de føringer som er gitt i opptrappingsplanen, og kan med fordel videreutvikles.

5.2 Ivaretas hensynet til brukermedvirkning?

Revisjonskriterier for individuelt tilrettelagte tilbud

Opptrappingsplanen legger opp til at tjenestemottaker skal ha innflytelse over det tjenestetilbudet som gis, både til en selv og generelt i kommunen. Individuelle planer og brukermedvirkning er sentrale elementer i så henseende.

Kommunen har, i følge forskrift, hovedansvar for etablering og iverksetting av individuell plan til tjenestemottaker, som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, og som ønsker slik plan³². Kommunen forplikter å sørge for:

- At det etableres systemer for individuell plan
- Opplæring av ansatte i utarbeidelse og bruk av individuell plan
- At det etableres en koordinator for planarbeidet
- At det utarbeides individuelle planer som beskrevet i forskrift
- At koordinator finner frem til samarbeidende instanser
- At planen evalueres i samarbeid mellom tjenestemottaker og koordinator
- Tjenestemottakerne skal delta i utforming av aktivitetshus og informasjonsentre etc.
- Tjenestemottakerne skal delta med representanter i ulike fora og arenaer

5.2.1. Fakta

Fauske kommune har utarbeidet en oversikt over hvor mange tjenestemottakere i kommunen som har fått utarbeidet Individuell plan (IP), av 70 tjenestemottakere som mottar tjenester fra flere enheter i kommunen, er det nå 65 som har IP³³. Det har vært arrangert kurs i regi av Nav for ansatte i utførelse og bruk av IP, og det har vist seg at de som har gjennomført videreutdanning innen psykiatri, har fått arbeidet med IP best til³⁴. De ansatte mener at det de har lært mest av er å lære av hverandre internt³⁵. For tiden holder kommunen, i samarbeid med Nav, på å utarbeide systemer og rutiner for utarbeidelse av

³² Jf. Lov om sosiale tjenester §§4-3a. og 8-4.

³³ I følge enhetsleder Helse

³⁴ I følge psykiatrisk sykepleier

³⁵ I følge psykiatrisk sykepleier

Individuelle planer³⁶. Og videre vil det i nær fremtid bli gjennomført et kurs i utarbeidelse av IP, for de som har behov for det, via Regionalt Kontor for Kompetanse (RKK - Indre Salten)³⁷.

Det er enhet Helse som har ansvar for innsøking til tjenestene som kommunen yter og så er det en gruppe bestående av Nav og enhetene: Pleie og omsorg, Miljø og rehabilitering, Barn og Familie og Helse som fatter vedtak for de som har krav på å få utarbeidet IP. Ut fra dette vil den enhet som gir hovedtilbudet av tjenesten, få i oppdrag å finne koordinator, som i samråd med tjenestemottaker koordinerer de tjenestene som er hensiktsmessige å benytte³⁸.

Frem til nå har enhet Helse iverksatt en rekke tiltak uten at det har vært utarbeidet tilstrekkelig dokumentasjon, men enheten har nå grepet fatt i dette og blitt oppmerksomme på at det er nødvendig å bli mer synlig i forhold til antall tjenester, antall inn og utskrivninger, antall vedtak, antall timer til tjenestemottaker osv. De er følgelig blitt bevisste på at det må presenteres resultater i forhold til hva enheten foretar seg og samtidig få en bedre oversikt over behov hos den enkelte tjenestemottaker. I forhold til å minske sårbarhet ved sykdom eller annet fravær, har enheten et ønske om at fagansvarlig skal sitte med oversikt over alle tjenestemottakere, samt koordinere og fordele arbeidet som skal utføres overfor tjenestemottakerne. Ut fra det som er beskrevet ovenfor arbeides det nå med å "sy" sammen tjenestene, slik at enheten får mer ut av sine tjenester enn det som har vært tilfelle frem til nå³⁹.

Det er noen år siden det sist ble gjennomført brukerundersøkelse overfor mennesker med psykiske lidelser i kommunen, men overfor rus/psykiatri ble det gjennomført en brukerundersøkelse høsten 2008⁴⁰. For deltakelse fra tjenestemottakere i utforming av aktivitetshus, har Solhøgda aktivitetssenter ukentlige møter hvor tjenestemottakerne deltar i planlegging av aktiviteter, samt evaluere de tilbud som har vært gjennomført⁴¹. På Erikstادتunet er det husmøter en gang i måneden⁴². Det er ingen deltakelse i utforming av informasjon til kommunens innbyggere fra tjenestemottakere, men i forhold til enkelte arrangementer som psykiatritjenesten har gjennomført, har tjenestemottakere bidratt med sine kunstneriske ferdigheter, som maling og forming, for å markedsføre aktiviteter overfor kommunenes innbyggere⁴³. Det ble utarbeidet en brosjyre om tjenesten høsten 2008, men denne er ikke tatt i bruk da den inneholder noen feilopplysninger⁴⁴.

Det er ingen fora og arena hvor brukerorganisasjoner har deltakere fra Fauske kommune. Dette er noe som enheten har tenkt å gjøre noe med, da de ser at det er veldig viktig med deltakelse fra tjenestemottakere i ulike sammenhenger⁴⁵.

³⁶ I følge fagansvarlig rus og psykiatri

³⁷ I følge enhetsleder Helse

³⁸ I følge enhetsleder Helse

³⁹ I følge uttalelse av enhetsleder Helse

⁴⁰ I følge enhetsleder Helse

⁴¹ I følge fagleder rus og psykiatri

⁴² I følge uttalelse av enhetsleder Helse

⁴³ I følge uttalelse av enhetsleder Helse

⁴⁴ I følge uttalelse fra enhetsleder Helse

⁴⁵ I følge enhetsleder Helse

5.2.2 Vurderinger

Fauske kommune har utarbeidet systemer for etablering av individuelle planer og andelen av tjenestemottakere med individuelle planer er på 65 av totalt 70 tjenestemottakere, noe som etter vår vurdering anses som en bra andel. Det fokuseres for tiden på å utarbeide rutiner og systemer som skal bidra til at enheten får en bedre oversikt over hva de foretar seg. Etter vårt skjønn og uttalelse fra enhetsleder, vil dette bidra til en mer oversiktlig tjeneste, samt bidra til utfyllende rapporteringer om enhetens arbeid.

Det har vist seg at de som gjennomfører videreutdanning får godt til å utarbeide IP, mens de som har gjennomført ulike kurs i utarbeidelse av IP ikke får det til fullt så godt. Vi vurderer at det er positivt at enheten i samarbeid med Nav utarbeider systemer og rutiner, samt gjennomfører kurs i regi av RKK for opplæring i utarbeidelse av IP, og som etter vår oppfatning kan være med på å bidra til at de ansatte mestrer dette arbeidet bedre. Etter vår vurdering er kommunen godt i gang med å utarbeide systemer og rutiner for etablering av individuelle planer, samt opplæring for de ansatte i forhold til IP og for tjenesten som helhet. I tillegg arbeides det med å få en bedre oversikt over tjenestene, samt dokumentere hva tjenesten faktisk foretar seg.

Det har vært gjennomført brukerundersøkelse overfor rus/psykiatri noe vi mener er bra. Men det er etter vår vurdering ikke tilfredsstillende, og ikke i henhold til opptrappingsplanen, at det er en del år siden kommunen gjennomførte brukerundersøkelse overfor mennesker med psykiske lidelser som ikke er rusavhengige. Det at tjenestemottakerne ikke deltar i utforming av informasjon overfor innbyggerne i kommunen, i forhold til psykiatriske tjenester som tilbys, mener vi med fordel kan bli bedre.

Det er ingen fora eller arenaer hvor tjenestemottakere deltar via interesseorganisasjoner, noe som etter vår vurdering er uheldig for tjenestemottakere av psykiatritjenester, og bidrar følgelig ikke til brukermedvirkning i tråd med føringer gitt i opptrappingsplanen.

Ut fra det som er beskrevet ovenfor vurderer vi det slik at brukermedvirkning for mennesker med psykiske lidelser i Fauske kommune kan bli bedre, sett i forhold til de føringer som er gitt i opptrappingsplanen.

5.3 Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?

Revisjonskriterier for samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og -organer

Sosialtjenesten i kommunen og spesialisthelsetjenesten har en gjensidig, lovpålagt plikt til samarbeid om tjenestemottakere og de krav de har på ulike tjenester⁴⁶. Dette innebærer at kommunen både har forpliktelser og rettigheter, overfor mennesker med psykiske lidelser. Ut fra dette kan følgende utledes:

- Samarbeid internt i kommunen
- Interkommunalt samarbeid
- Samarbeid med lokale, statlige organer (NAV)

⁴⁶ Jf. Lov om sosiale tjenester § 3-2.

- Samarbeid med Distriktpspsykiatriske sentre (DPS)
- Samarbeid med frivillige organisasjoner
- Samarbeid med spesialisttjenester
- Kommunen har hovedansvar for å følge opp og koordinere tjenester

5.3.1 Fakta

Rus/psykiaritjenesten samarbeider med Barnevernet, Familieenheten og Boligkontoret. Ellers avtales det møter med de enheter eller personer som det er behov for å samarbeide med. Kommunen har faste ledermøter hver måned, som i følge enhetsleder Helse er nyttige møter å delta på. Det er en del kommunikasjonsmessige utfordringer i forhold til de andre enhetene i kommunen, som omhandler det å kommunisere hvilket tjenestetilbud som enheten gir. Ellers er det ansvarsgruppemøter med deltakelse fra de enheter som gir tjenestene, og hvor tjenestemottakeren selv er representert⁴⁷. Det har imidlertid vist seg at en del av det samarbeidet som har vært forsøkt etablert rundt enkelte tjenestemottakere ikke har fungert optimalt og enheten mener det burde vært flere samarbeidsrutiner, blant annet i forhold til flyktninger⁴⁸.

Det finnes ikke noe strukturert samarbeid med fysioterapitjenesten, foruten den naturlige kontakten som er tilstede som følge av at denne tjenesten er en del av enhet Helse⁴⁹. En del kontakt er det med Ergoterapitjenesten som også er en del av enhet Helse⁵⁰. Noe konkret samarbeid med enhet Kultur finnes ikke i kommunen, foruten den kontakt aktivitetssenteret har dersom de ønsker å se film på kino⁵¹.

Ved utskriving fra Salten psykiatriske senter (SPS), samarbeider enhet Helse med denne og ved behov tar enheten kontakt med SPS. Responsen fra SPS varierer en del og enhetsleder Helse mener dette samarbeidet med fordel kunne vært bedre. Økt samarbeid kan bidra til å forhindre at personer blir innlagt flere ganger⁵². Noen form for evaluering av tjenestemottakere som blir utskrevet fra SPS finnes ikke⁵³. Hver 6. uke kommer et reiseteam med to personer fra SPS, som møter noen fra enhet Helse. Dette møtet avholdes ved Voksenpsykiatrisk Poliklinikk (VOP), som holder til på Fauske⁵⁴. SPS har i tillegg laget en håndbok for de 11 kommunene som er underlagt dem. Denne inneholder informasjon om hver kommune og det tjenestetilbud som finnes. I tillegg inneholder håndboken relevant informasjon om saker som tjenestemottaker er avhengig av for å fungere i det daglige, blant annet informasjon som viser om det finnes apotek i kommunen. Denne permen benyttes ikke i det daglige verken i enheten eller ved SPS⁵⁵.

⁴⁷ I følge enhetsleder Helse

⁴⁸ I følge psykiatrisk sykepleier

⁴⁹ I følge fagleder rus og psykiatri

⁵⁰ I følge psykiatrisk sykepleier

⁵¹ I følge fagleder rus og psykiatri

⁵² I følge uttalelse fra enhetsleder Helse

⁵³ I følge fagleder rus og psykiatri

⁵⁴ I følge psykiatrisk sykepleier

⁵⁵ I følge fagleder rus og psykiatri

Enheten samarbeider med VOP, hvor det gis veiledning fra disse til ansatte ved enhet Helse. Her foreligger det en møteplan for våren og en bedre struktur på disse møtene er under utarbeidelse. Enheten uttrykker i tillegg et ønske om et tettere samarbeid med VOP⁵⁶.

En del av tjenestemottakerne søkes inn i VTA bedrifter (varig tilrettelagt arbeid) som Siso vekst i Sørfold kommune og Tia i Fauske kommune. Disse samarbeidsforholdene ønsker både enhetsleder Helse og de ansatte ved Solhøgda aktivitetssenter å utvikle til noe mer. Det samarbeidet som eksisterer mellom enheten og Nav, mener enhetsleder Helse med fordel kan og bør videreutvikles.

Enhet Helse har faste møter en gang i måneden med Røsvik bo- og behandlingssenter (RBB)⁵⁷. En psykiatrisk sykepleier fra Beiarn kommune har hospitert ved enhet Helse på Fauske og det er også kommet invitasjon fra Beiarn kommune om at de ønsker besøk fra enheten. I tillegg er Solhøgda aktivitetssenter i kontakt med dagsenteret i Bodø, Beiarn og Ørnes⁵⁸. Ellers er det noe samarbeid mellom enheten og RKK i forhold til videreutdanning⁵⁹. Medlemmer av brukerorganisasjonene Mental Helse og Landsforeningen for pårørende av psykisk syke (LPP) deltar på de møter som gjennomføres i Saltenrådet⁶⁰.

5.3.2 Vurderinger

Det virker som om det er mange samarbeidsrelasjoner i kommunen som fungerer bra og vi anser mulighetene for å gi informasjon som gode. Det er gitt uttrykk for at det er en utfordring for enhet Helse å få kommunisert til de andre enhetene i kommunen om det tjenestetilbud som enheten tilbyr. Etter vår vurdering vil intern kommunikasjon via data og internett kunne løse en god del av disse utfordringene.

Det er etter det vi forstår noe samarbeid med SPS, men at det er ønskelig fra enhet Helses side at dette samarbeidet hadde vært bedre, spesielt i forhold til evalueringer når tjenestemottakere blir utskrevet fra SPS. Vi ønsker også å bemerke at det ikke eksisterer noen form for brukermedvirkning fra tjenestemottakere fra Fauske kommune, verken overfor kommunen generelt eller overfor SPS. Det etablerte samarbeidet med SPS vil etter vår vurdering med fordel kunne videreutvikles.

Det samarbeidet som er overfor VOP, med veiledning fra disse, har vi fått opplyst er godt og at det arbeides for å få en bedre struktur på møtene er etter vårt skjønn bra. Det er videre positivt at kommunen har et etablert samarbeid med Røsvik bo- og behandlingshjem som også fungerer veldig bra.

Det er bra at det er etablert samarbeidsformer med Siso Vekst, Tia og Nav, og at enhet Helse har uttrykt at dette samarbeidet er noe som de ønsker å videreutvikle. I tillegg vurderer vi det som bra at kommunen har etablert en rekke kontakter med psykiatriske tjenester i andre kommuner, da det etter vår vurdering kan bidra til at det utveksles erfaringer slik at

⁵⁶ I følge enhetsleder Helse

⁵⁷ I følge psykiatrisk sykepleier

⁵⁸ I følge ansatte ved Solhøgda aktivitetssenter

⁵⁹ I følge enhetsleder Helse

⁶⁰ I følge enhetsleder Helse

psykiatritjenesten utvikler seg til beste for tjenestemottakere av psykiatritjenester. Det er etter vårt skjønn bra at enhet Helse deltar med ansatte på relevante kurs via RKK og at enhetsleder deltar i Saltenrådet.

Det er etter vår oppfatning mange velfungerende samarbeidsforhold som er bra for tjenestemottakere av psykiatritjenester i kommunen. Og at det videre er noen som kan bli bedre. Vi vurderer at samarbeidet mellom andre faggrupper og forvaltningsnivåer er i tråd med føringer gitt i opptrappingsplanen.

6. KONKLUSJONER

Formålet med undersøkelsen har vært å vurdere i hvilken grad kommunen har et tjenestetilbud innenfor psykiatrien, som er i tråd med lovverket og de føringer som ligger i den nasjonale opptrappingsplanen. I forhold til de tre problemstillingene har vi følgende konklusjoner:

1. Har kommunen et tjenestetilbud innen psykisk helsearbeid som er i tråd med lovverk og statlige føringer?

Kommunens forpliktelser har i denne forbindelse blitt gruppert som *"bolig og hjemmebaserte tjenester"* og *"tilbud rettet mot sosiale aktiviteter og fellesskap"*.

Konklusjon for bolig og hjemmebaserte tjenester

Fauske kommune har for få boliger som tilbys mennesker med psykiske lidelser og i tillegg er det få boliger som er kommunalt eid. I Psykisk helsearbeid og Rusmiddelpolitisk handlingsplan for 2007-2010 er bolig for voksne et av delmålene, i tillegg står det i planen at det skal etableres et bofellesskap med heldøgns bemanning for alvorlig psykisk syke i løpet av 2009. Dette er så langt ikke tatt med i kommunens økonomiplan. Vår konklusjon er at boligjenester med fordel kan bli bedre, sett i forhold til lovverk og de føringer som er gitt i opptrappingsplanen.

Det gis bistand og opplæring til tjenestemottakere av psykiatritjenester ved behov, slik at de kan bo i egen bolig, og det er miljøterapeutene som har dette ansvaret og enheten vektlegger at det er viktig med trening i dagliglivets gjøremål (ADL-trening). Vår konklusjon er at kommunen har hjemmebaserte tjenester i tråd med lovverk og føringer gitt i opptrappingsplanen.

Konklusjon for tilbud rettet mot sosiale aktiviteter og fellesskap

Det er et variert aktivitetstilbud for mennesker med psykiske lidelser i kommunen, og det gis tilbud på tidspunkter og dager hvor annet tilbud er lite tilgjengelig. Så som enkelte kvelder, i helger og ved høytider. At det gjennomføres møter med støttekontakter ved behov og videre at det arrangeres kurs i regi av RKK, vurderer vi som bra. Vår konklusjon er at det er et bra aktivitetstilbud for mennesker med psykiske lidelser i kommunen, sett i forhold til lovverk og statlige føringer gitt i opptrappingsplanen.

Noe konkret samarbeid med kultur- og fritidsenheten er det ikke. Ut fra føringer gitt i opptrappingsplanen er samarbeid med kulturenheten noe som med fordel kan videreutvikles.

2. Ivaretas hensynet til brukermedvirkning?

Konklusjon for individuelt tilrettelagte tilbud

Fauske kommune er godt i gang med å utarbeide systemer, rutiner og opplæring, samt arbeide for en mer oversiktlig og effektiv psykiatritjeneste. Det er etter vår vurdering en bra

andel som har fått utarbeidet IP i kommunen. Det er imidlertid ikke gjennomført brukerundersøkelse overfor tjenestemottakere av psykiatritjenester, derimot er det nylig gjennomført brukerundersøkelse overfor Rus/psykiatri. Tjenestemottakere er ikke med og deltar i utforming av informasjon overfor kommunens innbyggere og det er ingen tjenestemottakere fra Fauske kommune som deltar i noen fora og arenaer via en brukerorganisasjon. Vår konklusjon er at brukermedvirkning for mennesker med psykiske lidelser kan bli bedre.

3. Hvordan fungerer samarbeidet med andre faggrupper og forvaltningsnivåer?

Konklusjon for samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og -organer

Det er gitt uttrykk for at det er en utfordring for enheten å få kommunisert til de andre enhetene i kommunen hvilke tjenester enheten kan bidra med. Det etablerte samarbeidet overfor SPS og VOP vil etter vår vurdering med fordel kunne videreutvikles og det samme gjelder for den kontakten som er opprettet mellom enhet Helse Siso Vekst, Tia og Nav. Samarbeid med andre psykiatritjenester i andre kommuner, RKK og Saltenrådet er etter vår vurdering bra for å kunne videreutvikle psykiatritjenesten i kommunen. Det virker som om det er mange samarbeidsrelasjoner i kommunen som fungerer bra og vi vurderer det også slik at mulighetene til å gi informasjon overfor andre faggrupper og forvaltningsnivåer er gode.

7. ANBEFALINGER

Bolig og hjemmebaserte tjenester:

- *Kommunen bør skaffe boliger til de som har slikt behov, herunder å bygge flere boliger.*

Sosiale aktiviteter og fellesskap:

- *Etter vår vurdering er samarbeid med kulturenheten et område som med fordel bør videreutvikles.*

Individuelt tilrettelagte tilbud:

- *Kommunen bør vurdere å videreutvikle brukermedvirkning i utforming av informasjon om kommunens tjenester i ulike kanaler som for eksempel internett og i lokale aviser og lignende.*
- *Det bør vurderes å forsøke å få til et tettere samarbeid med SPS, spesielt i forhold til evaluering etter utskrivelse fra SPS.*
- *Kommunene bør vurdere å iverksette brukerundersøkelse overfor tjenestemottakere av psykiatritjenester.*
- *Kommunen bør vurdere å hjelpe tjenestemottakere eller pårørende til å være representant for brukermedvirkning i kommunen, gjennom en interesseorganisasjon som Mental Helse og/eller Landsforeningen for Pårørende av Psykiatrisk syke.*

Samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og -organer:

- *Det bør vurderes å videreutvikle bruken av dataverktøy for intern kommunikasjon innad i enheten.*
- *Det etablerte samarbeidet overfor SPS vil etter vår vurdering med fordel kunne videreutvikles.*
- *Det bør vurderes å etablere flere samarbeidsrutiner i forhold til Siso Vekst, Tia og Nav som også omfatter ansatte ved Solhøgda aktivitetssenter.*
- *Enheten bør bidra til å få i gang en eller flere brukerorganisasjoner i kommunen og etablere samarbeid med disse blant annet overfor SPS.*

8. RÅDMANNENS UTTALELSE

Rådmannens kommentar til rapporten fremgår som vedlegg 1.

I rådmannens kommentar fremkommer mange utdypinger og ny informasjon i forhold til psykiatritjenesten, men slik vi ser det endrer ikke dette våre vurderinger og konklusjoner.

Rådmannen påpeker i sin uttaleles at: «Fauske kommune har ikke mange boliger som de eier og det har etter politisk vedtak vært gjennomført salg av boliger. Det vil imidlertid ikke være korrekt å si at Fauske kommune mangler bolig til psykisk syke, men det er mer korrekt å konkludere slik i forhold til dobbeltdiagnoser og mennesker med rusproblemer». Etter vår mening er dette en presisering av hvem som mangler boliger og samtidig er psykisk syke innenfor psykiatritjenesten. I rapporten viser vi til at det er mangel på boliger for psykisk syke, noe vi mener inkluderer de med dobbeltdiagnoser innenfor denne tjenesten.

REFERANSELISTE

IS-1253/2005 *Veileder til forskrift om individuell plan.*

IS-1332/2005 *Veileder til psykisk helsearbeid for voksne i kommunene*

Rundskriv IS-7/2005. Sosial og helsedirektoratet.

NOU 2004:18 Helhet og plan i sosial- og helsetjenesten

Styrings- og informasjonshjulet for helse- og sosialtjenesten i kommunene 2007

<http://www.saltenpsyk.no/info/kommunene/fauske.html> (02.12.08)

http://www.fauske.kommune.no/?menu_left=menu_tjenester&id=19 (02.12.08)

http://www.fauske.kommune.no/?menu_left=menu_tjenester&id=15 (02.12.08)

VEDLEGG 1

Rådmannens uttalelse:

Følgende er hentet fra mail fra Kst. kommunalsjef Siv Johansen, datert 21.04.09:

Vedlagt følger rådmannens uttalelse vedr. forvaltningsrevisjon.

Mvh

Siv Johansen
Kst.kommunalsjef
Fauske kommune
siv.johansen@fauske.kommune.no
75600732 / 47640622

Uttalelse vedr. forvaltningsrapport psykiatri i Fauske kommune

Brukergruppen:

Rus/psykiatritjenesten har i dag kontakt med/gir tilbud til ca. 160/170 personer. Dette inkluderer de som bare er psykisk syke/har dårlig psykisk helse, de som har dobbeltdiagnose rus/psykiatri og de som har kun rusproblemer. Det vil være realistisk å anta at Fauske kommune har langt flere innbyggere av disse kategoriene som tjenesten ikke har kontakt med.

Boliger:

Fauske kommune har i dag 7 omsorgboliger spesielt tilrettelagt for psykisk syke. Ved innflytting i 2007 var det ikke tilstrekkelig søkere innenfor brukergruppen, slik at 2 av boligene ble bebodd av andre utenfor brukergruppen.

Psykisk syke har ikke nødvendigvis behov for stor grad av tilrettelegging av bolig. Mange har en bolig, kan også benytte seg av privat boligmarked. Få av denne gruppen har problemer med å få aksept for bolig i vanlige borettslag. Derimot er dette en problemstilling knyttet til brukergruppen rus, og av denne brukergruppen kan det også være noen som har dobbeltdiagnose.

Fauske kommune har ikke mange boliger som de eier og det har etter politisk vedtak vært gjennomført salg av boliger. Det vil imidlertid ikke være korrekt å si at Fauske kommune mangler bolig til psykisk syke, men det er mer korrekt å konkludere slik i forhold til dobbeltdiagnoser og mennesker med rusproblemer.

Boligsosial Handlingsplan ble vedtatt i k-styre i mars 2009. På tiltakssiden er bolig til rusmisbrukere prioritert. Ut fra den handlingsplan som ble tatt til orientering av kommunestyret i 2007, var en lang rekke tiltak listet opp. Den nye handlingsplan som er vedtatt i 2009 har konkretisert disse tiltak og brakt det innenfor en realistisk ramme. Disse tiltakene vil bli fulgt opp i forhold til økonomiske planer.

Aktivitet og mulighet for sosialt fellesskap

Tilbudet i forhold til sosiale og kulturelle aktiviteter tilrettelegges fra flere hold, bl.a Solhøgda Aktivitetssenter, men også Erikstadtunet Borettslag, Postveien 3 og gruppetilbud som gis for spesielle grupper med utgangspunkt fra miljøtjenesten. Det ble høsten 2008 startet opp bemanning i helger og dette tilbudet består i hovedsak av turer og aktiviteter. Dette tilbudet er basert på en spørreundersøkelse i brukergruppen om hva de ønsket av tilbud.

Systematisk samarbeid med kulturenheten kan sikkert med fordel utvikles fra begge parter, men rus/psykiatritjenesten benytter seg i hovedsak av det tilbudet som er for alle kommunens innbyggere, og har nødvendigvis ikke behov for et særlig tilrettelagt tilbud.

Brukermedvirkning

Det er totalt innvilget ca. 65 IP,er i Fauske kommune blant alle brukere av omsorgstjenester. Antallet har vært sterkt stigende, spesielt i brukergruppen rus/psykiatri. Fauske kommune har nok mulighet for å bidra mer for å få en brukerorganisasjon på banen, men brukerne er også med på å utforme tjenesten. Bruker brosjyren som ble utformet høsten 2008 er laget av en bruker. Det har siden forvaltningsintervjuene ble foretatt sommeren 2008 vært foretatt flere brukerundersøkelser, bl.a. i forhold til ACT-prosjekt med ca 110 svar fra brukere. Det er en foreldreforening for pårørende til rusmisbrukere med mer. Dette for å supplere med informasjon i forhold til rapporten og dennes konklusjoner.

Samarbeid med andre

Samarbeid med spesialisthelsetjenesten ved Nordlandssykehuset avd. psykiatri har muligheter for å bli bedre. Det dreier seg ikke bare om SPS, men også øvrige deler av tilbudet innen for psykiatrien. Det vesentlige i forhold til samarbeid er ikke evaluering etter opphold, da skrives det epikriser. Men et bedre samarbeid for å sikre at den enkelte brukers behov for videre bistand blir ivaretatt er viktig, bl.a for å unngå nye innleggelser.

Samarbeid med andre:

Siso Vekst – her det jevnlig møte med tjenesten. Det er ikke naturlig å ha med ansatte fra et dagsenter på disse møtene, dersom ingen av dem har primærkontaktfunksjon overfor aktuelle brukere.

NAV – samarbeidet blir stadig bedre

TIA – det er utarbeidet en plan med jevnlig møter på systemnivå.

Håper med dette å ha belyst og presisert konkrete forhold til rapporten.